

Cristina Bongiorno

*"Il giornale",
30. 5. 1993*

SKLADIŠTE PRODANIH TELA

Ova Tišmina slika – autor je potpuno otrgnut od romantičarskih tradicija savremenih pisaca svoje zemlje – precizan je prikaz prilika u jednom društvu uronjenom u ono što je Miroslav Krleža definisao kao "panonsku kaljužu". To je autentičan odraz jednog sveta kome je istorijsko vreme strano, gde se u prolazanju dana i generacija ne javlja ništa drugo do svakodnevno smenjivanje jedenja i spavanja. Pauze su obeležene radostima seksa i interesa (u specifičnom sledu događaja ovde ispričanom) koji se prepliću. Kao apsolutni kontrolor pojavljuje se Država sa svoja dva komplementarna lica: vladajućim moralom i zakonom.

Muškarci u prolazu, zastupnici, tehničari i lokalni malograđani raspoređuju se po mizernim devojačkim kapijama, vučeni konkurencijom, vučeni savezništvom. I ne iscrpljuju se svi odnosi u trenutnom zagrljaju. Pomognute posebnim erotskim sklonostim i trajnijim nesvesnim potrebama skiciraju se i moguće trajnije emotivne veze. Ali sve ostaje obustavljeno u skrivenoj neizvesnosti, potkrepljenoj neizbežnim intervenisanjem Zakona.

Determinizam je, u stvari, filozofija koja prožima priču, koja se može tumačiti i kao metafora krize u ovom delu Evrope što je ostao intimno balsamovan. Nije samo rat – čini se da sugeriše Tišma – užas i njegov izvor. Ta ženska tela, prodavana grupno, i pojedinačno, savršeni su simbol nervoznog saučesništva.

Da bi se "praktikovanje ljubavi" moglo realizovati, potrebni su odgovarajući "ekonomski" uslovi: mušterija, posrednik i – prirodno – osnovne sirovine. Vrteška na slamaricama – u gustom Tišminom narativnom tkanju – nema sladunjav i izveštačen miris uhranjenih damica: više nego ičim natopljena je teškim vonjem soba nadimljenih parom sirotinjskih čorbi, u kojima se skidaju seoske devojke magnetski privučene "lakim" novcem, spremne da skliznu pod svoje potrošače sa ravnodušnošću sapunčića koji se topi u kadi.

Bez upućivanja direktne kritike "realnom socijalizmu", jasnim i neobojenim tekstom, autor temeljno istražuje srž jednog društva kojim vladaju isključivo primarne želje, jedva zamaskirane pokoricom nikada metabolizovanog građanskog izgleda. Intervencija tutora poretka, koja unosi pometnju u ove bedne kuće sramnog života, doživljava se, s prigušenim buntom, kao nepravedna i neshvatljiva – spoljna intervencija. Koja, međutim, ne prodire u svest onih koji je čine, ne budi osećanje krivice, nego ih navodi da budu mudriji, da se odmaknu u stranu na trenutak, da se povuku u intimno a nepresušno – fatalističko osećanje egzistencije.

*(Sa italijanskog prevela Nada Selaković)*BIBLIOGRAFIJA KNJIGA
ALEKSANDRA TIŠME

a) na srpskom jeziku

1. Насељени свет. – Нови Сад : Матица српска, 1956. – 69 стр.
2. Кривице. – Нови Сад : Матица српска, 1961. – 151 стр.
3. Крчма. – Нови Сад : Прогрес, 1961. – 42 стр.
4. Насиље – Београд : Просвета, 1965. – 224 стр.
5. Другде : путописи. – Београд : Нолит, 1969. – 216 стр.
6. За црном девојком. – Београд : Просвета, 1969. – 187 стр.
7. Књига о Бламу : роман. – Београд : Нолит, 1972. – 272 стр.
8. Мртви угao. – Нови Сад : Раднички универзитет "Радојој Ћиранов", 1973. – 228 стр.
9. Употреба човека : роман. – Београд : Нолит, 1976. – 345 стр.
10. Повратак миру : приповетке. – Београд : Нолит, 1977. – 331 стр.
11. Употреба човека : роман. – 2. изд. – Београд : Нолит, 1977. – 331 стр.
12. Школа безбожништва : приповетке. – Београд : Нолит, 1978. – 174 стр.
13. Без крика : девет приповедака. – Београд : Нолит, 1980. – 217 стр.
14. За црном девојком : роман. – Београд : Нолит, 1980. – 235 стр.
15. Књига о Бламу : роман. – Београд : Нолит, 1980. – 325 стр.
16. Мртви угao : приповетке. – Београд : Нолит, 1980. – 229 стр.
17. Употреба човека : роман. – Београд : Нолит, 1980. – 314 стр.
18. Школа безбожништва : деветнаест приповедака. – Београд : Нолит, 1980. – 253 стр.
19. Бегунци. – Титоград : Пobjеда, 1981. – 212 стр.
20. Употреба човека / [поговор и напомене написао Бранко Поповић]. – Београд : Нолит, 1981. – 316 стр.
21. Vere i zavere : роман. – Београд : Нолит, 1983. – 274 стр.
22. Капо : роман. – Београд : Нолит, 1987. – 307 стр.
23. Насељени свет, Крчма и остало. – Нови Сад : Књижевна заједница Новог Сада, 1987. – 130 стр.
24. Употреба човека : роман. – Нови Сад : Књижевна заједница Новог Сада, [1987]. – 300 стр.
25. Хиљаду и друга ноћ : изабране приповетке / избор и предговор Милица Николић. – Београд : Српска књижевна задруга, 1987. – XXXVII, 279 стр.
26. Књига о Бламу : роман. – Нови Сад : Књижевна заједница Новог Сада, 1988. – 235 стр.
27. Књига о Бламу / [приредио Slavko Leovac]. – Сарајево : "Veselin Masleša", 1989. – 231 стр.

28. Nenapisana priča. – Novi Sad : Vojvodanska akademija nauka i umetnosti, 1989. – 126 str.
29. Pre mita. – [1. izd.]. – Banjaluka : Glas, 1989. – 133 str.
30. Široka vrata : roman. – Beograd : Nolit, 1989. – 212 str.
31. Knjiga o Blamu / [priređivač Nikola Kovač]. – Sarajevo : Svjetlost, 1990. – 230 str.
32. Knjiga o Blamu. – Sarajevo : "Veselin Masleša", 1990. – 231 str.
33. Koje volimo : roman. – Sarajevo : Svjetlost, 1990. – 134 str.
34. Кривице. – [2. изд.]. – Нови Сад : Матица српска, 1990. – 158 стр.
35. Dnevnik : 1942–1951 : (postajanje). – Novi Sad : Matica srpska, 1991. – 267 str.
36. Употреба човека. – Београд : Књига–комерц, [1994]. – 268 стр.
37. Искушења љубави. – Београд : Време књиге, 1995. – 141 стр.
38. Drugde : putopisi. – Beograd : Prosveta, 1996. – 293 str.
39. Za crnom devojkom : roman. – Beograd : Prosveta, 1996. – 156 str.
40. Књига о Бламу : роман. – Нови Сад : Матица српска, 1996. – 214 стр.
41. Шта сам говорио / приредио Љубисав Андрић. – Нови Сад : Прометеј, 1996. – 421 стр.
42. Vere i zavere. – Beograd : Prosveta, 1997. – 304 str.
43. Dan odlaganja. – Beograd : Prosveta, 1997. – 162 str.
44. Koje volimo. – Beograd : Prosveta, 1997. – 125 str.
45. Pesme i zapisi. – Beograd : Prosveta, 1997. – 262 str.
46. Употреба човека / приредио и пропратне текстове написао Живан Живковић. – [1. изд.]. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1997. – 278 стр.
47. Uпотреba čoveka. – Beograd : Prosveta, 1997. – 316 str.
48. Široka vrata. – Beograd : Prosveta, 1997. – 181 str.
49. Капо. – Beograd : Prosveta, 1998. – 353 str.
50. На краткој вожњи. – Народна књига–Алфа, 1998. – 197 стр.
51. Dozvoljene igre. – Novi Sad : Prometej, 2000. – 257 str.
52. Капо. – Beograd : Prosveta, 2000. – 352 str.
53. Knjiga o Blamu : roman. – Beograd : Prosveta, 2000. – 239 str.
54. Sećaj se većkrat na Vali. – Novi Sad : Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2000. – 238 str.

b) na stranim jezicima

1. Blahm könyve / fordította Illés Sándor. – Budapest : Európa, 1977. – 269 str.
2. Школо на безбоштво / [превел Илија Зафировски] – Скопје : Мисла, 1979. – 115 стр.
3. Uporaba človeka / [prevedel Janko Moder]. – Ljubljana : Mladinska knjiga, 1980. – 397 str.
4. L'école d'impitié / trad. du serbo-croate par Catherine de Leobardy. – Lausanne : L'Age d'Homme, 1981. – 156 p.

5. Az ezerkettedik éjszaka / [fordította Borbély János ... et al.] . – Újvidék : Forum, 1984. – 351 str.
6. Школа безбожніцтва : приповетки / [преложела Агнета Буко]. – [1. вид.]. – Нови Сад : Руско слово, 1984. – 127 б.
7. Az ember ára : regény / fordította Dudás Kálmán . – Budapest : Európa, 1985. – 388 str.
8. L'usage de l'homme / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. - [Paris] : Juillard ; [Lausanne] : L'Age d'Homme, 1985. - 308 p.
9. Le livre de Blam / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. - [Paris] : Juillard ; [Lausanne] : L'Age d'Homme, 1986. - 222 p.
10. Croyances et méfiances / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. – Lusanne : L'Age d'Homme, 1987. – 231 p.
11. Bruk av mennesket : roman / oversatt fra serbokroatisk av Svein Mønnesland. – Oslo : Gyldendal, 1988. – 294 s.
12. Ihmisen käyttöä / suom. Jukka Mannerkorpi. – Helsingissä : Otava, 1988. – 348 s.
13. Libri për Blamin / [përktheu Fadil Bujari]. – Prishtinë : Rilindja, 1988. – 242 str.
14. The Use of Man / translated by Bernard Johnson. – [1st ed.]. – San Diego ; New York ; London : Harcourt Brace Jovanovich, 1988. – 342 p.
15. L'uso dell'uomo / traduzione e introduzione a cura di Lionello Costantini. – [1a ed.]. – Milano : Jaca Book, 1988. – XIII, 307 p.
16. Le Kapo : roman / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. – [Paris] : Fallois ; [Lausanne] : L'Age d'Homme, 1989. – 279 p.
17. Fata din vis / [în românește de Anghel Dumbraveanu și Neboișa Popović]. – Novi Sad : Libertatea, 1989. – 86 p.
18. Het gebruik van de mens : roman / uit het Servokroatisch vert. en met een new. door Tom Eekman . – Amsterdam : Meulenhoff, 1990. – 313 p.
19. Sans cris / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. – Lausanne : L'Age d'Homme , 1990. – 193 p.
20. Der Gebrauch des Menschen / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – München ; Wien : C. Hanser, 1991. – 330 str.
21. De school der goddeloosheid : verhalen / uit het Servokroatisch vert. door Reina Dokter . – Amsterdam : Meulenhoff, 1991. – 145 p.
22. La jeune fille brune / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. – Lausanne : L'Age d'Homme, 1992. – 125 p.
23. Argwaan en vertouwen : roman / uit het Servokroatisch vertaald door Tom Eekman. – Amsterdam : Meulenhoff, 1993. – 318 p.
24. Kapo / translated from the Serbo-Croatian by Richard Williams. – 1st ed. – New York : Harcourt Brace & Co., 1993. – 294 p.
25. Le livre de Blam / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. – Paris : UGE, 1993. – 282 p.
26. Pratiche d'amore / traduzione del serbo di Branka Ničija. - [1a ed.]. – Milano : Garzanti, 1993. – 132 p.
27. Die Schule der Gottlosigkeit / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – [1. Aufl.]. - München : C. Hanser, 1993.

28. L'usage de l'homme / trad. du serbo-croate par Madeleine Stevanov. – Paris : UGE, 1993. – 308 p.
29. Celles qu'on aime : roman / trad. du serbe par Madeleine Stevanov. – [Paris] : Lausanne : L'Age d'Homme, 1994. – 150 p.
30. Der Gebrauch des Menschen : Roman / deutsch von Barbara Antkowiak. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1994.
31. Hur man använder människor / översättning av Adolf Dahl och Nils Lundahl. – Stockholm : Norstedt, 1994. – 335 s.
32. Die Schule der Gottlosigkeit / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – [3. Aufl.]. – München : C. Hanser, 1994.
33. Die Schule der Gottlosigkeit / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – [4. Aufl.]. – München : C. Hanser, 1994.
34. Das Buch Blam / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – München ; Wien : C. Hanser, 1995. – 237 str.
35. Kapo / översättningar från serbiska av Adolf Dahl. – Stockholm : Norstedt, 1995. – 344 s.
36. Kapo : roman / oversatt fra serbo-kroatisk av Svein Mønnesland. – Oslo : Gyldendal, 1995. – 276 s.
37. De Kapo : roman / uit het Servokroatisch vert. door Reina Dokter. – Amsterdam : Meulenhoff, 1995. – 334 p.
38. Die Schule der Gottlosigkeit / deutsch von Barbara Antkowiak. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1995.
39. Die wir lieben / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – München : C. Hanser, 1996.
40. Das Bush Blam / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1997.
41. Kapo : Roman / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – München ; Wien : C. Hanser, 1997.
42. El uso del hombre / traducido del francés por Marcelo Cohen. – Madrid : Anaya & Mario Muchnik, 1997. – 311 p.
43. Blams bok / översättningar från serbiska av Adolf Dahl. – Stockholm : Norstedt, 1998. – 254 s.
44. The book of Blam / translated from the Serbo-Croatian by Michael Henry Heim. – [1st ed.]. – New York [etc.] : Harcourt Brace & Co., 1998. – 226 p.
45. Macht und Frauen. Prosa, Lyrik, Szenen und Essays / . – Tübingen : Konkursbuch Vlg., 1998.
46. Blams bok / oversatt fra serbisk av Svein Mønnesland. – [Oslo] : Gyldendal, 1999. – 213 s.
47. Die wir lieben / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1999.
48. Kapo : Roman / deutsch von Barbara Antkowiak. – [Ungekürzte Ausg.]. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1999. – 341 str.
49. La porte béante / trad. du serbe par Madeleine Stevanov. – Lausanne ; [Paris] : L'Age d'Homme, 1999. – 188 p.

50. Die Schule der Gottlosigkeit / deutsch von Barbara Antkowiak. – 2. Aufl. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1999.
51. Treue und Verrat : Roman / aus dem Serbokroat. von Barbara Antkowiak. – München : C. Hanser, 1999.
52. Die wij liefhebben : roman / uit het Servo-Kroatisch vert. door Reina Dokter. – Amsterdam : Meulenhoff, 2000. – 126 p.
53. Kapo / på dansk ved Per Jacobsen. – [København] : Gyldendal, 2000. – 311 str.
54. Ohne einen Schrei. – München : C. Hanser, 2001.
55. Treue und Verrat. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 2001.

(Priredile Melanija Blašković i Daniela Kermeci)